

25 års
fantasifullt musikskapande

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Hertig Magnus och Sjöjungfrun spelas: 9 juli (gen.rep),
10, 12, 13, 15, 16, 17, 22, 23, 25, 29 och 31 juli 1988 kl. 19.30.

Färdigt och original: Åsa och Margot Lande
Skönings Boktryckeri 1988

Hertig Magnus och Sjöjungfrun

Operasångspel med talad dialog

TEXT: Frans Hedberg   MUSIK: Ivar Hallström

Nio sångare, kör, orkester

Uruppfört på Kgl Teatern i Stockholm 1867

Premiär på Vadstena slott

10 juli 1988

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Östgöta Enskilda Bank stöder Vadstena Akademiens forsknings- och utvecklingsarbete

Östgöta Enskilda Bank

Grundad 1837

KAFFESERVERING I FÖRSTA PAUSEN

Maude och Lars-Erik Landestorp, Gamla Konditoriet, Vadstena.

Rökning är förbjuden i hela slottet.

Fotografering och bandupptagning från salongen är ej tillåten.

Föreställningarna den 23 och 25 juli spelas in av Sveriges Riksradio, Göteborg, producent Gunilla Flinck.

Videinspelning görs av Erik Sandström den 29 juli.

ETT STORT TACK riktar vi till

Stiftelsen Östgotamusiken som bistått oss med pukorna och

Keramikern Kicka Lindgren, som drejat en vacker spillkum.

DREJA — verkstad och butik, Helgeandsgatan 7 i Vadstena,

På Vadstena slott talar murarna

I år firar Vadstena-Akademien sin tjugofemte sommar. Man kan ju undra hur en verksamhet kan vara så livskraftig, som till så stor del är beroende av ideellt arbete och människors entusiasm. Förklaringen är nog att de idéer som födde den ännu idag är lika intressanta och stimulerande.

Numera bildas nya akademier runt om i Sverige och musikfestivalerna avlöser varandra. Många har väl haft Vadstena-Akademien som förebild, men ingen kombinerar på samma sätt pedagogiskt arbete med nyskapande operarepertoar. I Vadstena kan man för första gången få höra morgondagens främsta sångare och här får man alltid se ny opera: återuppväckta historiska verk eller beställda uruppföranden. Listan över operor som spelats här är förnämlig. Läs den i slutet av programbladet!

För 25 år sedan vandrade Ingrid Maria Rappe runt i Vadstena. Hon gläntade på träporten till Gamla teatern. Hon upptäckte kulissernas fadda fägring och snusade i teaterdammet. Sanningens gudinna skrockade förtjust under scengolvet och komedianerna log mot henne i dunklet.

Ingrid Maria kom till slottet. Där talade murarna om bröderna Melani, vars kastratsång ljöd där år 1654. Och hon var lyhörd och anade att deras brors Don Juan-opera skulle spelas där 1986. Hon visste förstas inte, men anade... Så växte hennes dröm fram om en internationell akademi för sång och instrumentalmusik. Ur den drömmen hämtar vi fortfarande vår näring.

I år spelar vi tre operaverk för Er av tre tonsättare från var sitt århundrade, 1700-, 1800- och 1900-tal.

På slottet får Ni se en "ny" svensk romantisk opera *Hertig Magnus och sjöjungfrun*. Den är inte spelad sedan 1867 då den gavs på Kungliga operan i Stockholm. Ivar Hallström har komponerat den och han skrev fler operor än någon annan svensk kompositör. Hans mest framgångsrika opera var *Den bergtagna* (som kommer i TV till jul från Norrlandsoperan i Umeå). *Hertig Magnus* var Hallströms första sceniska verk. Handlingen utspelas på Vadstena slott och däromkring. Hallström skrev själv en version för liten orkester som gjord för slottet. Hur skulle vi kunna motstå detta! Kan Ni motstå dess charm, dess naivitet, den kärleksfulla nationalromantiska tonen i denna gamla svenska kulturskatt?

Den andra operan har kvinnliga upphovsmän. Karolina Eiriksdóttir är en ung, uppmärksam, isländsk tonsättare, som vi bett skriva musik till Marie Louise Ramnefalks diktsamling *Någon har jag sett*. Fyra sångare och 26 mars orkester uppför detta tragiska drömspel på slottet i slutet av juli. En ny nordisk opera möter sin första publik.

Sommarens tredje uppsättning är ett livsbejakande muntert spel från Neapel, en repris från i fjol: TV spelar in Domenico Cimarosas mästerverk *Den gifte stackar'n*, så att hela svenska folket skall få glädje av det — inte bara Ni få, som trivs på Gamla teaterns trilska träbänkar.

Om någon saknar 1600-talet och barockmusiken i år, så längta till nästa sommar! Då blir det melodios och rolig barock från Venedig på Gamla teatern och barock även på slottet i kombination med spännande ny musikdramatik.

Ivar Hallström

Karolina Eiriksdóttir

Domenico Cimarosa

1970 kom jag själv till Vadstena-Akademien på kurs i romanssång. Året därpå sjöng jag i en opera på slottet. Jag regisserade för första gången 1973. Det var Sven-David Sandströms första opera. Och sedan blev det en underbar Cimarosa-opera på Gamla teatern med Arnold Östman.

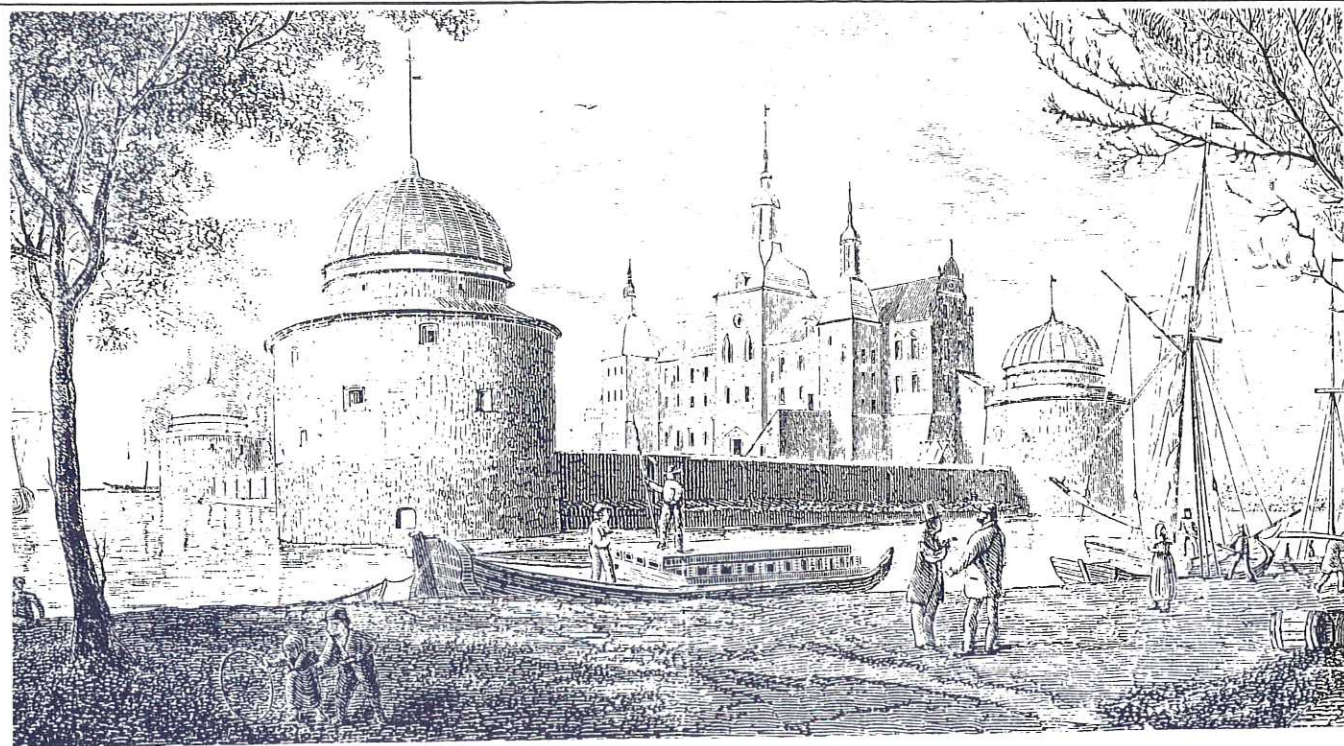
Idag ser jag som regissör och konstnärlig ledare hur operahusens repertoar blivit alltmer begränsad. Man har bara råd med några få premiärer varje spelår. Följden blir att vi gång på gång får se en handfull klassiska mästerverk i mer eller mindre konstfulla tolkningar. Då känns det befriande att arbeta med en verksamhet där kreativitet är inbyggd i repertoarvalet. Allt skall vara nytt och utforskat. Operaverken får tala i egen sak och

Ni möter dem förutsättningslöst. Så Ingrid Maria Rappes tankar tycks mig idag mer vitala och nödvändiga än någonsin. Och vi skall fortsätta att verka så långt pengarna räcker. För visst är det där skon klämmer även för oss. Men om vi fortsätter att varje dag och varje timma vädja, bönfälla, förklara, berätta, muta, hota och ärligen bevisa vår kreativitet, så kan det ju hända att de som har makten och pengarna till slut förstår. Då kommer vi att ägna ännu mer tid och kraft åt vårt konstnärliga arbete och jag vågar inte svara för följderna!

HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

Per-Erik Öhrn

Konstnärlig ledare, regissör

Utsigt af Wadstena slott från landsidan. Originalteckning af A. T. G. 1867. Ur Ny Illustrerad Tidning

Handlingen föregår 1566, i och omkring Wadstena slott

Akt 1

Fiskarna och deras hustrur, däribland *Peder fiskare* (bas) och *Ingrid* (mezzosopran), ses rusta sina båtar för dagens fiske. Peder är skröplig och stannar kvar i land. Han är bitter och drömmer om den gamla goda tiden under Vadstena klostrets välde. Ingrid försöker lugna honom.

En gammal munk (baryton), har frestat Peder med fromma ord och försäkringar om välstånd. Han smider planer att Peders unga dotter *Anna* (sopran), skall ställas fram i den sinnessvage *Hertig Magnus* (baryton) blickfång och locka honom in i äktenskap. Sedan skall munken återbörda dem bägge i den katolska kyrkans hägn.

Lisa, fiskarflicka (sopran), stöter på Peder och munken och förstår att det är något orätt i görningen. Det berättar hon för *Ulf* (tenor), hennes fästman och kökssven på slottet. Han har kommit för att framställa sitt frieri men blir avbruten av *Brynolf* (tenor), riddare och sou till marsken på slottet, *Sten Åkesson* (basbaryton). Brynolf ska möta Anna som han i hemlighet älskar.

Hertigens jakt tar sin början, men hertigen själv avstår. Han är tungsint och har sedan en tid tyckt sig höra en sjöjungfru locka på honom ur Vätterns vågor. När han återigen hör Anna, som sjunger från sjön kastar han sig i vågorna. Stort tumult utbryter på stranden tills hertigen slutligen räddas.

Akt 2

Peder och Ingrid arbetar vid stugan och träter om Peders äregirighet. Ingrid oroar sig för Anna, som varit försvunnen sedan olyckan med hertigen.

Anna och Lisa har träffats i skogen. Anna är ängslig och Lisa lockar fram skälet till oron. De avbryts av Ulf, som kommer med bud från marsken att Peder och jungfru Anna ofördröjligen skall infinna sig på slottet.

På slottet har hovfolk och tjänare samlats utanför hertigens våning. Sten Åkesson lämnar lugnande besked och man förenas i en bön för hertigens välgång.

Sten kallar Brynolf till sig och får veta att denne älskar Anna. Till Brynolfs förtvivlan befäller hans far att han ska glömma henne. Sten förhör Anna och Peder om den komplott som han tror ligger bakom hertig Magnus fall i vattnet. Marsken och Peder uppdagar Annas kärlek till marskens son.

Hertigen har hört Annas röst och finner henne i slottet. Han befäller att han ska lämnas ensam med Anna och förklarar henne sin kärlek. Hon blir skräckslagen och ropar på hjälp. Brynolf räddar henne och för henne från slottet. Hertig Magnus störtar efter dem med draget svärd.

Porten till Wadstena slott från borggårdssidan. Teckning 1867.

Akt 3

Utanför fiskarstugorna knyter Ulf förbundet med Lisa på traditionellt sätt. De avbryts av marsken som söker den försvunne hertigen. Han varseblir Peder och munken och hör hur den ängslige Peder tvingas erkänna att Anna inte är hans riktiga dotter. När munken får veta att Anna älskar riddar Brynolf, beslutar han att röja denne ur vägen.

Anna och Brynolf återvänder till skogen jagade av hertigen. Marsken avvärjer dock såväl hertigens som munkens dolska planer och räddar Anna och Brynolf.

Slutligen uppdagas det att Anna som barn försvann från slottet i oredan vid det s.k. "Vadstenabullret". Då Anna är av marskens egen släkt, lägger varken hennes börd eller hertig Magnus hinder i vägen för hennes och Brynolfs kärlek.

Vem var Hertig Magnus?

Var Hertig Magnus en stackars däre som i sitt förvirrade tillstånd tyckte sig se en sjöjungfru som lockade på honom i vattnet? Eller den unge hertigen som blev galen för att hans bror, den förfärlige Erik XIV, använt honom som redskap i sin kamp om kronan? Det sista är den sanna bilden om man ska tro äldre historieskrivning. Verkligheten är nog en annan.

Hertig Magnus föddes 1542 som Gustav Vasas fjärde barn och tredje son i hans äktenskap med Margareta Leijonhufvud. När Magnus var nio år dog modern. Hur detta påverkade honom vet man inte. Familjebanden var, åtminstone i högreståndsfamiljer, annorlunda än idag, och de närmaste känslomässiga kontakterna barnen hade var med tjänstefolk, inte med föräldrarna. Gustav Vasa verkade dock vara mycket mån om sin son och skrev flera brev till honom som vittnar om ömhet och omtanke. Det verkar som om Magnus behandlades med större varsamhet än sina bröder.

Magnus var mycket intresserad av musik och spelade själv luta, liksom flera av hans syskon. Man får intrycket av en ganska foglig och lättledd yngling, även

om han liksom de övriga Vasarna hade ett häftigt humör. Snarheten att brusa upp och handla överilat är det så kallade Vadstenabullret ett exempel på: 1559 firades bröllopet mellan Magnus äldsta syster Katarina och greve Edzard II av Ost-Friesland. På hemvägen gästade bröllopsföljet Vadstena slott. Grevens yngre bror Johan hade förälskat sig i Gustav Vasas älsklingsdotter Cecilia. Deras kärlekshistoria fick dock ett hastigt och tragiskt slut. En av de sista kvällarna på Vadstena slott, upptäcker slottsvakten att Johan klättrat in genom fönstret till Cecilias rum. Han larmar Erik, som i sin uppbrusande vrede, låter slå in dörren och finner Johan och Cecilia därinne. I vilken belägenhet de befann sig finns olika uppgifter om, men Johan blev bortskickad och satt i fängelse. Det var först efter invecklade diplomatiska turer som han blev frisläppt och kunde återvända till sitt hemland. Cecilias rykte var förstört, och det hjälpte inte att Erik (som ångrade sin häftighet) lät slå en medalj som på ena sidan hade Cecilias porträtt och den kyska Susanna i badet på den andra. I Hallströms opera finns en anknytning till denna händelse, vilken ska inte avslöjas här. Vadstenabullret är en av de historier kring Vasaslottet som satt fantasin i rörelse hos människorna.

En "livssvag" melankolisk, romantisk drömmare... En farlig psykopat, som söp och jagade nunnor...

Två porträtt av Hertig Magnus av Östergötland — bägge kopior; det till vänster från tidigt 1600-tal och i Christoffer von Warnstedts ägo; det till höger troligen en senare kopia, som numera ingår i Stiftelsen Wadstena slotts möbelsamlings samlingar. De lärde tvistar om porträtten verkligen föreställer den olycklige Magnus, hertig av Västanstång och herre till Wadstena slott. Kanske är det istället ett av sturemordens offer, Erik Sture (kusin till Magnus)? Den uppgiften kommer från Statens konstsamlingar. I släkten Warnstedt — ättlingar i rakt nedstigande led till hertig Magnus, hävdar man att porträtten föreställer anfadern. Uppgiften har hämtats ur Greta Runnquist-Olssons ingående och levande skildring av en människa, som sannolikt inte var så psykiskt sjuk som en fördomsfull eftervärld låtit göra gällande. Runnquist-Olssons bok utkom 1987 på Almqvist & Wiksell International.

Havsfru. Målning på trä av Amund 1494 i Södra Råda gamla kyrka, Värmland. Foto Marianne Bratt-Gustafsson, ATA, Stockholm.

Magnus drabbades i tjugooårsåldern av den sjukdom som kom att präglade återstoden av hans liv. Vilken typ av sjukdom det var och vilka orsaker som utlöste den är svårt att bestämma. Hans omgivning kallade den "livssvagh" och den beteckningen vittnar om en humanitet som inte var så vanlig när det gällde psykisk ohälsa. En utbredd uppfattning var att psykiska sjukdomar var ett verk av djävulen och att den sjuke alltså var besatt av den ondes kraft. Att dessa olyckliga människor inte var välsedda kan man lätt förstå.

Magnus tillstånd kännetecknades av depressioner med förvirring och ibland våldsamma utbrott. Hans bröder ville att han skulle behandlas med mildhet, en befallning som dock inte åtlöydes. Tjänarna lär tidvis ha hållit honom inlåst i ett mörkt rum och endast givit honom dålig mat att äta. Magnus tillstånd kan inte ha förbättrats av denna behandling. Han tycktes dock ha haft perioder av klarhet och symptomfrihet.

Källförteckning: Hertig Magnus

- Bengtsson Charles: *En bok om gamla Vadstena. Vadstena 1921*
- Bergman Sven: *Seklernas Vadstena. Vadstena 1955*
- Björsten Herman: *Wadstena slott förr och nu. 1858*
- Kjellberg Carl M: *Hertig Magnus och slottsfrun. Vadstena 1926*
- Kjellberg Carl M: *Vadstena slott. Vadstena 1913*
- Mortensen Johan: *Claes Livijns dramatiska författarskap. Sthlm 1911*
- Ripa Axel: *Vadstena och dess minnesmärken. 1883*
- Runnquist-Olsson Greta: *Hertig Magnus av Östergötland. En psykiatrisk studie. Sydsvenska Medicinhistoriska Sällskapet. Sthlm 1987*
- Svenskt Biografiskt Lexikon: *Birgitta Lager-Kromnow. Magnus. Stockholm 1985*
- Tollstorp J P: *Wadstena och dess omgivning. Vadstena 1832*
- Tidander L G T: *Hertig Magnus af Östergötland (1542—1595) En monografi. Enköping 1895*

Magnus karaktär har beskrivits som vänlig och en smula undanglidande. Redan innan sjukdomen brutit ut var hans uppträdande ganska tungsint. Han verkar ha haft ett sätt att klara sig ur alla besvärligheter genom att utöva ett passivt motstånd. När Erik vill få honom att skriva på ett dokument som skulle ta ifrån Johan hans rätt till tronen, sa Magnus inte nej, men han förhalade saken tills en underskrift inte längre var aktuell. Samma sak hände med hans frierier. Troligtvis ville han inte gifta sig med de olika kvinnor som man ansett som lämpliga åt honom, men istället för att bjuda ett aktivt motstånd, så gled han undan tills allt rann ut i sanden.

Utan kvinnor levde han inte för den sakens skull. Han hade som det var brukligt för överklassmän, två frillor eller förtidshustrur som de också kallades. Med dem fick han tre döttrar, Virginia, Lucretia och Helena som uppfostrades hos hans systrar.

Magnus vistades tidvis i klostret i Vadstena under sin sjukdomstid. Den mesta tiden bodde han dock på en av sina kungsgårdar, Kungsbro i Vreta Kloster strax utanför Linköping. Han dog 1595, troligtvis av någon okänd inre sjukdom. Hans kropp fördes till Vadstena där han begravdes. I Klosterkyrkan kan man beskåda gravtumben med en skulptur av honom i naturlig storlek, ligande på locket.

Sägner om hur hertig Magnus kastat sig ut från ett fönster på Vadstena slott kan ha haft en verklig bakgrund. 1566 rapporterar ståthållaren Johan Axelsson Bielke till Erik XIV att Magnus tillstånd förvärrats. Brevet antyder att han kan ha försökt att begå självmord, åtminstone har han skadat sig på något vis.

I en nyutkommen bok har psykiatern Greta Runnquist-Olsson ingående och levande skildrat Hertig Magnus och hans sjukdom. Här tecknas bilden av en stillsam och självförsjunknen människa, som trots depression och förvirring, betraktades som en fullvärdig och kär familjemedlem. Tack var denna fascinerande psykiatriska studie fick vi oväntat en alldeles ovanligt insiktsfull och detaljrik bakgrund till den person, som vi i vårt musikdrama skall gestalta på Vadstena slott i sommar.

Helena Agnemar
kulturvetare

Över bägge huvudportalerna på Vadstena slott finns hertig Magnus valspråk inhugget i sten: "Min hjälp från Herren". Foto Riksantikvarieämbetet.

Art in technology.

Det ryms en konst i Saab-Scantias teknologi – förmågan att tillvarata nästan ett sekels erfarenhet. Och förmågan att förstå och anpassa tekniken till människan.

Vår tillverkning av fordon inleddes på 1890-talet. Gripen har funnits i vår företagssymbol sedan 1900. Utvecklingen av flygplan startade i början av 1930-talet.

Idag spänner Saab-Scantias verksamhet över lastbilar, bussar, personbilar, flygplan och satelliter. Inom transport- och kommunikationsområdet är denna bredd unik.

Saab-Scantias symbol står för tradition, tekniskt kunnande och finansiell styrka.

SAAB-SCANIA
Leaders in specialized transport technology

Han har startat en musikalisk revolution.

Tonsättaren och pianisten Michael Smith använder ett alldeles nytt hjälpmedel i sitt hem i Skåne.

En persondator från IBM lagrar de melodislingor han komponerar, visar noterna på en bildskärm och skriver ut partituret. Han kan göra ändringar och få det utskrivet på nytt. Och han kan lyssna hur alla stämmorna låter tillsammans. Nyligen komponerade

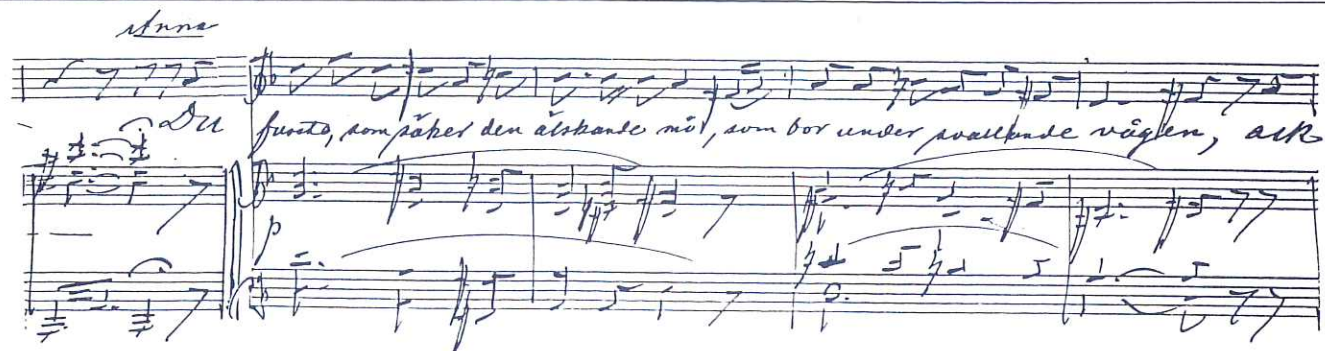
Michael Smith en symfoni till Vancouver Symphony Orchestra.

Normalt skulle arbetet ta honom över ett år, men med den nya tekniken klarade han det på en månad.

För Michael Smith innebär detta en revolution. Allt tidsödande notskrivande är borta. Istället får han möjlighet att koncentrera sig helt på sitt skapande.

IBM

TÄNKER FRAMÅT

Ivar Hallströms originalhandskrift. Strof ur partituret till Hertig Magnus och Sjöjungfrun: "Du furste, som söker den älskande mö, som bor under svalkande vägen, ack . . ."

En svensk nationalopera

Under 1800-talet led många svenska kompositörer av olycklig kärlek till operaformen. Flera gjorde allvarliga försök att skriva opera. Till de bättre verken hör bl.a. Brendlers *Ryno* (1834), Lindblads *Fruvärderna* (1835), Bomans *Ljungby horn och pipa* (1858), Ölanders *Blenda* (1876), Helena Munktells *I Firenze* (1889) samt Berwalds och Stenhammars operor. När det gäller de två sistnämnda, vilka tillhör våra mest individualistiska tonkonstnärer, fungerar deras musikdramatiska verk dock mindre bra, trots sin geniala musik.

Men vi har faktiskt en svensk musikdramatiker av centraleuropeiskt snitt: **Ivar Hallström** (1824—1901). Detta blev uppenbart vid Norrlandsoperans nypremiär i december 1987 av *Den bergtagna* från 1874 — efter 75 års tystnad! Verket, som är ett försök att skapa en svensk nationalopera, spelades med stor framgång in på 1900-talet. Tyvärr betraktades Hallström som en eklektiker och lättviktig populärtonsättare och togs inte på allvar av det samtida musiketablissemanget — han hade ju framgång redan under sin livstid, vilket alltid tycks vara suspekt.

Drottningholms teatermuseums arkiv

I Vadstena-Akademiens strävan att återuppväcka glömda pärlor från äldre tid är Hallströms första stora opera "**Hertig Magnus och Sjöjungfrun**" från 1865 självklar. Hallström hade förberett sin operadebut med två större verk för soli och kör, vilka till en del är av dramatisk karaktär: *Blommornas undran* (1862) och *Herr Hjalmar och skön Ingrid* (1862). Hertig Magnus omnämns föga i historien, då han tidigt blev mentalt förvirrad och trots att han var son till Gustav Vasa inte kom i fråga för tronföljden. **Sången berättar att Magnus trodde sig höra en Sjöjungfru sjunga i Vättern utanför slottet och att han då kastade sig i vattnet. Sjöjungfrun visade sig vara en fiskarflicka, Anna, som brukade sjunga sina sorgsna visor vid stranden. Hon älskade Brynolf men han var av högre börd och därför oåtkomlig för henne. Handlingen broderas ut i den romantiska operastilen med jägarkörer, fiskarkörer, representanter för de undanträngda katolikerna (en dolsk munk) och ett folkligt kärlekspar, Lisa och Ulf.**

I *Hertig Magnus*, som egentligen är ett sångspel med talad dialog, har varje rollkaraktär fått sin egen musikaliska dialekt. Lisa sjunger i låt- och polskestil, ofta virtuost. En dansvisa med kör, som sjungs av Lisa och Ulf, har en så träffsäker folkton, att Sveriges Radio lät lura sig att ta med sången i antologin *Den medeltida balladen* efter en insjuning av en hälsingedam (Och hör nu vännen min). Fiskaren Peder och fiskarkören använder också denna folkliga stil. Anna däremot håller sig till den äldre balladstilen med omkväde bl.a. den vemodiga *Och kungason gick invid grönskande strand* med durmoll-skiftningar, som också bildar operans mjuka och skira avslutning.

Brynolf har ett par vackra romanser med drag av folkton. Men med Magnus och munken kommer vi rakt in i fransk grand opéra av meyerbeerskt snitt med häftiga rytmiska accenter och färggrann kolorit. Dessa stilbrytningar bidrar till att skärpa kontrasterna mellan de olika personerna och de olika sociala skikten.

Hertig Magnus och Sjöjungfrun spelades första gången den 28 januari 1867 och blev en omedelbar framgång, men till följd av upprepade sjukdomsfall bland sångarna blev den snart nedlagd. Den spelades sex gånger och har sedan dess inte framförts på scen.

Anders Wiklund

Genom samarbetet med Frans Hedberg, vår främste teaterlitteratör vid den tiden, nådde Hallström en större frihet i sitt komponerande än tidigare och fick ett slags dramaturgisk uppbackning till sin musik, som i t.ex. "*Hertig Magnus*" är både frisk och omedelbar och dramatisk verkningsfull. "*Hertig Magnus*" är det första resultatet av Hallströms och Hedbergs samarbete, som kom att vara under tio år.

Autograf i garage

En tidigare okänd, liten orkesterversion

Vid Vadstena-Akademiens uppförande av operan "Hertig Magnus och sjöjungfrun" används en version för en liten orkester som aldrig spelats tidigare. Hallström hade tydligen för vana att alltid först utarbeta sina större musikdramatiska verk för en mindre besättning, och därefter utvidga både orkestern och det musikaliska materialet till en större form. Ett liknande förfarande använde han både för operan *Den bergtagna* (1874) och *Vikingarna* (1877).

Den mindre versionen av *Hertig Magnus* kom till Kgl. Musikaliska Akademiens bibliotek 1967 genom en donation av en släkting till Hallström. En större mängd manuskript hade legat i ett garage i norra Uppland. När materialet förtecknades hittade man bl a ett komplett stämmaterial till *Den bergtagna* (vilket användes vid Norrlandsoperans framföranden), en liten orkesterversion av samma opera och en likaledes liten version av *Hertig Magnus*, allt i i autograf!!

En jämförelse mellan den slutgiltiga versionen av *Hertig Magnus*, som uppfördes 1867, och den mindre, visar att den senare är ett självständigt verk med en helt egen identitet. Den större orkesterversionen är mer traditionell i romantisk operastil från 1800-talet. Man känner tydligt influenserna från fransk opera (Gounod) men även från tysk romantik. I den mindre orkesterversionen (instrumenterad för flöjt, oboe, två klarinetter, fagott, två horn, trumpet, trombon, pukor samt stråkar), är den klassiska formen och uttrycket mycket påtagligt; påverkan från Mendelssohn och Schumann är tydligt. Samtidigt är också den svenska folkvisans karaktär närvarande: vi har här en begynnande nationalroman-

tisk ton, som Hallström utvecklade ytterligare framför allt i *Den bergtagna*. *Hertig Magnus* kan också på många sätt ses som en förstudie till *Den bergtagna*, där en del av det musikaliska materialet återanvänds.

Under Hallströms samtid framfördes ideligen kritik mot hans instrumentation: att denna var klumpig och hade alltför mycket klang av instrumenterat piano. Hans samarbete med Conrad Nordqvist i baletten *En dröm* där Nordqvist gjorde instrumenteringen, ledde till ryktet att Hallström själv inte kunde instrumentera. Ingenting kan vara mer felaktigt. Hallström var förvisso autodidakt inom komposition och instrumentering, men genom studium och partiturskrifter av bl a Webers, Gounods och Wagners operor lärde han sig på ett handgripligt sätt det musikaliska hantverket. Instrumenteringen i *Hertig Magnus* kännetecknas av en säkerhet och elegans som inte står Berwald långt efter. Den kammarmusikaliska tonen är också mycket påtaglig och svarar väl mot Hedbergs libretto och dess inslag av folklorestik och traditionell opera.

Anders Wiklund
Forskningsledare vid
Vadstena-Akademien.
Doktorand vid Musikvetenskapliga Institutionen, Göteborgs Universitet.

Ref:
Svensk Musiktidsning Nr 15, 1884
Tegen, Martin: Ivar Hallström — vår meste operakompositör.
I Operan 200 år, 1973.

Anders Wiklund, musikforskare, doktorand vid Musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, leder forskningsarbetet vid Vadstena-Akademien. Han är ledamot av stiftelsens styrelse. Han har studerat piano, dirigering och komposition. Vid Stora Teatern i Göteborg har han dirigerat operor av Menotti, Britten, Melani och Cimarosa. Anders Wiklund har tagit fram D. Cimarosas "Il fanatico burlato" för Drottningholmsteatern och A. Melanis "Il podestà di Cologne" för Stora

Teatern och för Vadstena-Akademien en rad verk bl.a. Melanis "Don Juan 1669" och Cimarosas "Il marito disperato". 1988 engagerades han vid Rossinifestivalen i Pesaro för att där assistera dirigenten Riccardo Chailly och regissören Dario Fo samt medverka i instuderingsarbetet vid uppsättning av operan "La scala di seta", vilken han också ansvarar för utgivningen av, på uppdrag av Fondazione Rossini.

Per-Erik Öhrn, Vadstena-Akademiens konstnärlige chef, regissör, sångare, översättare och operalibrettist. Har varit anställd vid Stora Teatern i Göteborg i 9 år; tidigare skådespelare vid Östgötateatern och Uppsala-Gävle stadsteater. Som regissör har han arbetat vid Sveriges Radio, TV 1, Riksteatern, de statliga scenskolorna i Stockholm och Göteborg samt vid Vadstena-Akademien — samman-

lagt trettioåret uppsättningar. Per-Erik Öhrn tog en fil.kand. i ryska, musikvetenskap och operalibrettist. Har varit anställd vid Operahögskolan i Göteborg. Sånglärare Ingrid Maria Rappe. Sedan våren 88 är han konstnärlig chef för Norrlandsoperan (där han tidigare varit sångare, regissör, teaterchef). Hans senaste uppsättning där — "Den bergtagna" av I. Hallström — sänds i TV i jul.

KONGL. THEATRARN. E.

I dag Måndag den 28 Januari 1867:

STORA THEATERN.

DRAMATISKA THEATERN.

För första gången:

För 20:de gången:

HERTIG MAGNUS En hustrus bästa politik,

Proverbe i 1 Akt; öfversättning från «La diplomatie du ménage», af Mme Caroline Berton.

OCH

SJÖJUNGFRUN.

Romantisk Operett i 3 Akter, af F. Hedberg. Musiken af Ivar Hallström.

Personerna:

Hertig Magnus af Östergötland ..... spelas af Hr Arlberg.
Sten Åkesson, Marsk ..... Hr Ohlsson.
Brynolf, hans son ..... Hr Arnoldson.
Peder, gammal Fiskare ..... Hr Willman.
Ingrid, hans hustru ..... Mlle Lublin.
Anna, deras dotter ..... Fru Stenhammar.
Lisa, Fiskarflicka ..... Fru Strandberg.
Ulfr, kökesven hos Hertigen ..... Hr Dahlgren.
En Munk ..... Hr Sandström.
En äldre Fiskare ..... Hr Westerberg.
En Bondqvinnas ..... Mlle Magnusson.
Köfkolk, Hertigens Småvenner och Tjenare. Wakt. Fiskare och Bönder; deras hustrur och barn.

(Handlingen föregår 1666, i och omkring Wadstena.)

Börjas kl. 7 och slutas omkring kl. 10 e. m.

I Kongl. Theaterns biljettkontor samt i bokhandeln säljes å 50 öres texten till HERTIG MAGNUS OCH SJÖJUNGFRUN.

Biljet-priserna äro:

	Med 25 ö.	Med 50 ö.	Med 75 ö.
ambulerar	4	4	4
ambulerar-loger (å 4 platser)	10	10	10
Parkett	2	2	2
Parkett-loger (å 2 platser)	5	5	5
Första raden, fondloger, 1:a plats	3	3	3
2:a plats	2	2	2
Galleri, 1:a bank	1	1	1
2:a bank	1	1	1
Klappstolar	1	1	1
Örlog (3 platser)	1	1	1
Andra raden, fondloger, 1:a o. 2:a bank	2	2	2
Klappstolar	1	1	1
Örloger o. galleri, 1:a bank	1	1	1
2:a bank	1	1	1
Örlog (å 2 platser)	1	1	1

I morgon Tisdag:

För andra gången:

HERTIG MAGNUS OCH SJÖJUNGFRUN.

Romantisk Operett i 3 Akter, af F. Hedberg. Musiken af Ivar Hallström.

Derefter gifves:
För ötte gången:

Fruarna Montanbrèche.

Komedi i 5 Akter, af Clairville och Victor Bernard. Fri öfversättning.

Personerna:

Grefve de Fougereon ..... spelas af Hr Hedin.
Montanbrèche, Kapten ..... Hr Lagerqvist.
Amelle, hans hustru ..... Mlle Sandberg.
Tartinois ..... Hr K. Almlöf.
Suzanne, hans systerdotter ..... Mlle Åberg.
Madinier ..... Hr Hartman.
Dutillet, Notarie ..... Hr Dörum.
Richepont ..... Hr Nyfors.
Fru Richepont ..... Fru Wenbom.
Två Officerare ..... Hr Callmén.
En Kökmästare ..... Hr Paulij.
Clara, Kammarjungfru hos Montanbrèche ..... Mlle Hammarfeldt.
Joseph, Betjent hos Montanbrèche ..... Hr Jolin.
Baptist, Betjent hos Tartinois ..... Hr Sjöberg.
Middagsgäster hos Tartinois. Betjenter.
(Scenen är i Boulogne, nära Paris.)

Börjas kl. 7 och slutas omkring kl. tre kvart till 10 e. m.

Biljet-priserna äro:

	Med 25 ö.	Med 50 ö.	Med 75 ö.
Parkett	2	2	2
Parkett-loger (å 2 platser)	5	5	5
Första Radens Fond, 1:a o. 2:a Plats	2	2	2
2:a Plats	1	1	1
Sida, 1:a bank	1	1	1
2:a bank	1	1	1
Loger af 1 (3 platser)	1	1	1
Andra Radens Fond (å 2 platser)	1	1	1
2:a bank	1	1	1

I morgon Tisdag:

För 21:sta gången:

EN HUSTRUS BÄSTA POLITIK,

Proverbe i 1 Akt; öfversättning från «La diplomatie du ménage», af Mme Caroline Berton.

Derefter gifves:

För 6:te gången:

Fruarna MONTANBRÈCHE.

Komedi i 5 Akter, af Clairville och Victor Bernard. Fri öfversättning.

Kongl. Theaternes Förföps-byrå är öppen:

Hvardagar: förmidd. kl. 9-11; eftermidd. kl. 2-3 samt hall 7-hall 8.

Sön- & Helgdagar: förmidd. kl. 9-11; eftermidd. kl. 1-2 samt hall 7-hall 8.

Pris: 6 ö.

Stockholm, trykt hos E. Wastberg, 1867.

N° 5]. Utkommer hvarje Lördag. Stockholm den 2 Februari 1867. 12 Rör Argängen. [3^e Bandet

Teater och Musik.

Hr Ivar Hallströms opera, *Hertig Magnus och Sjöjungfrun*, kan till sin omfattning räknas bland de största dramatiska tondikter, var musiklitteratur har att uppvisa, och är äfven deri en företeelse af stor vikt, att den till sitt innehåll och ämne är fullkomligt fosterländsk. Om det betydelsefulla i ett sådant arbete redan såsom konstnärligt företag vore mycket att säga; men då vi af bristande utrymme hindras att yttra oss derom med den utförlighet, som skulle motsvara vårt intresse, må det vara oss nog att på det varmaste uttala den förhoppning, att kompositören måtte segerrikt fortgå på den bana, han nu beträdd, samt deri vinna många efterföljare, till bildande äfven hos oss af en musikalisk nationaldramatik. Vart hemlands häfder och sägner gifva här till det rikaste stoff och äro väl förtjenta af att förherrligas äfven i toner.

För en konstnär af öfvervägande lyriskt skaplymne innebär denna genre emellertid, om än icke i lika hög grad som för den poetiska teaterförfattaren, många och svåra farligheter. Den folkton, som hör genomgå arbetet, kan lätteligen förläda kompositören att splittra dramat i en mängd romaniser och visor, som, om de än kunde taga sig förträffligt ut samlade i ett häfte, likväl långtifrån uppfylla hvad man fordrar af en opera. Likaledes frestas han starkt att med åsidosättande af den individuella karakterteckningen eller den mera tankeansträngande musik, som raskt och likväl troget tecknar en handling, inlägga hela sin förmåga i idylliska målningar af naturen eller vissa klassers seder; så att värdet af hans arbete består i t. ex. jagsånger, fiskarekörer, eller orkestersatser, som föreställa storm, fogelqvitter och dylikt. Äfven den, som känner sig mäktig af att dramatiskt teckna människohjertat, saknar här den skiftrikhet och omvexling, som målningen af sydländska karakterer erbjuder, och förledes lätt att tolka idel erotik, vare sig svärmodigt längtansfull eller pseudo-naïvt

jublande; så att imitationer af vara herrliga, men oftast vemodiga folkvisor, eller bonddansar med friarelek och dylikt blifver det hufvudsakliga i hvad han astadkommer. Det farliga i alla dessa stötestenar, alägger textförfattaren att i sin andel af verket icke så mycket bekymra sig om versernas skönhet och lyriska värde, ty i dem är rytmen det förnämsta; utan först och sist eftersträffa dramatisk liflighet; följdriktiga karakterer, som teckna sig i handlingen, icke blott i orden; korthet och kraft i dialogen, samt en intrig af den art att det hela får en anslående grundton.

Hr Hallström har visserligen icke kunnat undvika en och annan af de förvillelser, vi här ofvan framhållit, men med den lifligaste tillfredsställelse måste man erkänna att han med förkärlek och kraft vetat behandla de få, verkligt dramatiska scener, som texten erbjuder. Bland dessa står, enligt vår tanke, andra aktens final tvifvelsutan högst. Midt under sina dystraste grubblerier får den olycklige hertigen plötsligt se framför sig bilden af den, som ständigt bott i hans själ. Här är icke romanskärlek eller tränad med folkviserefrång; här är mäktig, stor lidelse. Hans i all sin ljufhet befallande melodi afbrytes af den stackars Annas rädda böner, och i allegrot målas förträffligt hennes angest och hertigens hänförelse. När sedan hennes älskling, Brynolf, skyndar till hennes bistånd, ställes passion mot passion — och trion gör det djupaste intryck. I denna ensemble är handling; de flesta andra måla blott en själsstämning. Så t. ex. kvintetten, då fiskarefamiljen öfverraskats af Marskens stränga bud att inställa sig på slottet, i hvilket nummer emellertid de deri deltagandes olika känslor äro med verkligt mästerskap tecknade. Att för öfrigt fiskarekörerna, de många romanerna och duetterna äro melodiskt intagande och formelt väl genomförda behöfva vi icke nämna då det gäller den, som komponerat „Blommornas Undran“ och „Hjalmar och

Fortsättning sid 11

Fortsättning från sid 10

Ingrid“. Första aktens final är ganska färgrik och skickligt anordnad; den sista finalen avslutar det hela så att tondikten och poemet göra ett godt intryck, om än *intrigens* upplösning genom en af de mycket utnöta barnförvexlingshistorierna förefaller mer än tillätligt alldaglig.

Bland solonumren nämna vi främst den säng i första akten, hvarmed den fanatiska munken välsignar och inviger sitt redskap, den gamle Peder, och lofvar honom helgonens hjälp; Lisas straxt derpå följande visa bildar i sin glädighet en förträffligt beräknad motsats. Brynolfs begge romaniser äro poetiskt tänkta och synnerligen helgjutna kompositioner; blott väl lika hvarandra till karakteren. — Tredje aktens duo mellan Brynolf och Anna utmärker sig för ett präktigt ackompanjement, likasom orkesterpartierna i allmänhet äro fint och konstnärligt utarbetade. Som en väl konstruerad opera egnar och anstår har denna äfven sin balett; men en nordisk, af för vårt goda Sverige egendomlig art. hvari fiskarfolket svänger sig hurtigt om med hvarann efter raska, lyckligt funna melodier. Ouverturen är programatisk och såsom sådan med godt omdöme hopfogad.

Granskningen af utförandet, som vi nödgas till nästa nummer uppskjuta, skall gifva oss tillfälle att omörda det ännu onämnda, som förtjenar särskild uppmärksamhet.

N° 6]. Utkommer hvarje Lördag. Stockholm den 9 Februari 1867. 12 Rör Argängen. [3^e Bandet

RECENSION

Teater och Musik.

Genom fru Stenhammars opasslighet har hr Hallströms vackra opera förvandlats från ett närvarande till något blott för minnet, för att emellertid, såsom vi hoppas i en icke aflägsen framtid, änyo framträda. Enligt hvad vi i sista numret utfäst oss skrifa vi under tiden till en granskning af det utförande, hvarpå det förtjenstfulla arbetet haft att stödja sig under de första representationerna.

Priset i detta hänseende tillfaller otvifvelaktigt hr Arlberg. Mindre lycklig i framställningen af den bistre, kraftfulle hertig Carl (i Daniel Hjort) har han deremot gifvit oss en förträfflig bild af dennes äldre broder, den blott genom sin olycka ryktbare, men deri äfven älskvärde, svärniske Magnus. Vi erkänna icke blott hans utmärkta förmåga att i den första arian, hvars beslöjade natur och ofta vexlande tongångar väl teckna hertigens förvirrade själsstämning, träffa det rätta uttrycket, utan vi halla honom än mer räkning derför att han i andra aktens final lemnar allt dunkel, och med imponerande klarhet tolkar en mäktig lidelse. Att hertigen i tredje aktens stora ensemble förefaller mindre betydande är icke den utförandes fel. Slutfraserna sägas och sjungas så att de gå till hjertat, och förhöja det poetiska i den redan i och för sig anslående situationen.

Hvarjehanda.

— HUGENOTTERNE. På frågan huru vida hon gillade detta Meyerbeers mästerstycke, svarade en gång ett äldre, gudligt sinnadt fruntimmer: „Hvem skulle kunna tycka om att katoliker och hugenotter slagta hvarandra och en jude skrifer musik dertill?“

MSK

MSK – Inte bara El

- Komplette värme
- Energirådgivning
- Energibesiktning

Tag kontakt med MSK om Din energisituation.

MOTALA STRÖMS KRAFT AB
BOX 947, 591 29 MOTALA, TEL. 0141-273 00
Besöksadress: Medevivägen 63

Äfven hr Willman inlägger i sin roll (Peder, fiskaren) det individuella, som i allmänhet karakteriserar hans återgifvande af högst olikartade partier. Fru Stenhammar (Anna) sjunger, såsom alltid, med själfullt och varmt uttryck; men i hennes tolkning af rollens dramatiska sida ville vi gerna finna något mera utprägladt, som skulle göra fiskarfickan icke blott passivt blid och älsklig, utan äfven egendomlig och intressant. Hr Arnoldson är likaledes förträfflig i Brynolfs sänger, men det manliga, som man hos riddaren icke vill sakna, och hvars framställning emellertid är öfverlemnad åt den utförande, söker man hos honom förgäfvat. Fru Strandberg vinner genom sin friska hurtighet så i spel som säng det lifligaste bifall af Lisas parti; något som hr Dahlgren säkerligen äfven skall förvärfva af Ulfs, när hans stämma befriats från den heshet, som hittills besvärat honom i denna roll. De ofta upprepade nedtystningar, hvarmed den gamle Peder mindre human bemöter sin hustru, torde såsom skadliga tautologier böra förminska till antalet, om vi än medgifva, att fröken Lublins (Ingrid) varningar kunde, åtminstone i första aktens duo, mera behagligt framställas. Munkens korta men viktiga parti gör hr Sandström all heder, hvar emot hr Ohlsson, som, såsom marsken, har en ny uppgift, i dess lösning väl tydligt röjer nybörjaren, helst den konstladda gubbliga stråfheten understundom aflöses af ynglingahållningen och ynglingastämman.

— BLYGSAMT. En numera alliden Upsalaprofessor, af det gamla originella slaget, som nu snart blott lever i minnet, plägade alltjemt med ett „tvärtom“ rätta de felaktiga svaren hos dem han examinerade. — „Hvarefter skall herrn rätta sig för att kunna göra ritiga slutsatser?“ frågade han en gång. — „Naturligtvis efter herr professorn.“ svarade studenten. — „Tvärtom, min vän, efter sunda förnuftet“, varnade läraren.

WADSTENA SLOTT

I dag Söndag 10 juli 1988

För första gången:

HERTIG MAGNUS

OCH

SJÖJUNGFRUN.

Romantisk Operett i 3 Akter, af F. Hedberg.
Musiken af Ivar Hallström.

Personerna:

Hertig Magnus af Östergötland ..	spelas af	Hr Lundberg
Sten Åkesson, Marsk	»	Hr Axelsson
Brynolf, hans son	»	Hr Lind
Peder, gammal Fiskare	»	Hr Forsén
Ingrid, Hans hustru	»	M:lle Holmquist
Anna, deras dotter	»	M:lle Anderson
Lisa, Fiskarflicka	»	Fru Nilsson
Ulf, kökesven hos Hertigen	»	Hr Degerfeldt
En Munk	»	Hr Ardel

Hoffolk. Hertigens Småsvänner och Tjenare. Wakt. Fiskare och
Bönder; deras hustrur och barn.

(Handlingen föregår 1566, i och omkring Wadstena.)

Börjas kl. half **8** och slutas omkring kl. half 11 e. m.

För iscensättning och bearbetning svarar Hr Öhrn.

I öfvermorgon Tisdag

För andra gången

HERTIG MAGNUS OCH SJÖJUNGFRUN

Romantisk Operett i 3 akter, af F. Hedberg

Musiken av Ivar Hallström

ÖFRIGA MEDARBETARE

Musikalisk instudering: Lise-Lotte Axelsson och Henrik Löwenmark

Musikalisk edition: Anders Wiklund Notkopist: Jim Lindeborg

Kostym och mask: Robin Karlsson Regiassistent, dekor: Erik Stålborg

Dans: Mišela Cajchanova

Ljus: Mikael Ahlstrand och Lars Wassrin

Sömnad: Marijana Lundgren, Åsa Janås, Märta Bring och Anna Niklasson

Maskörer: Camilla Karlsson och Anna Fredriksson

Scenmästare: Johan Andersson Scentekniker: Lars Anderberg

Orkesterservice, notfiskal: Malin Hülphers

Pianostämmare, instrumentservice, scenteknik: Staffan Sjöstrand Vaktmästare: Johan Harder

Kassör: Gunnar Lande. Kansliassistenter: Margot Lande, Terese Lindström och Anna Johansson

Administrativ ledning: Astrid Lande

ORKESTER

Under ledning av Hr Borin

Violin I

Anna Brundin Eva Härdelin

Eva Isaksson Jan Isaksson Mona Kullenmark

Violin II

Pia Faust Peter Gardemar

Rickard Kontra Annika Wångby

Viola

Irene Eriksson Malin Frankmar Björn Klingvall

Violoncell

Elisabeth Hahn Halina Wigocka

Flöjt

Erik Frieberg

Oboe

Jonas Albrechtsson

Klarinett

Bengt Sandström Lars Pålsson

Fagott

Marie Nilsson

Horn

Tommy Karlsson Erik Rapp

Trumpet

Ulrika Dahlberg

Trombone

Klas-Henrik Djärf

Slagverk

Jonas Koch

MOTALA MOTETTKÖR

Under ledning av Hr Olsson

Sopraner:

Susanne Edlund, Susanne Engberg, Madeleine
Jesäter, Ann Jansson, Berit Johansson, Monica
Josefsson, Elisabeth Karlsson, Åsa Olsson,
Linnea Pettersson, Camilla Wellborg.

Tenorer:

Sten Pettersson, Herman Schutzdeller, Hans
Stolpe, Jan-Ebbe Svensson, Peter Svensson,
Gunnar Lande.

Altar:

Gunne Andersson, Anna Harder, Ingalill
Kennberg, Annica Lindar, Britt Louise
Ljungström, Camilla Paulsson.

Basar:

Nils Hilding, Mikael Ljungström, Niilo Nikku,
Staffan Sjöstrand, Erik Stålborg.

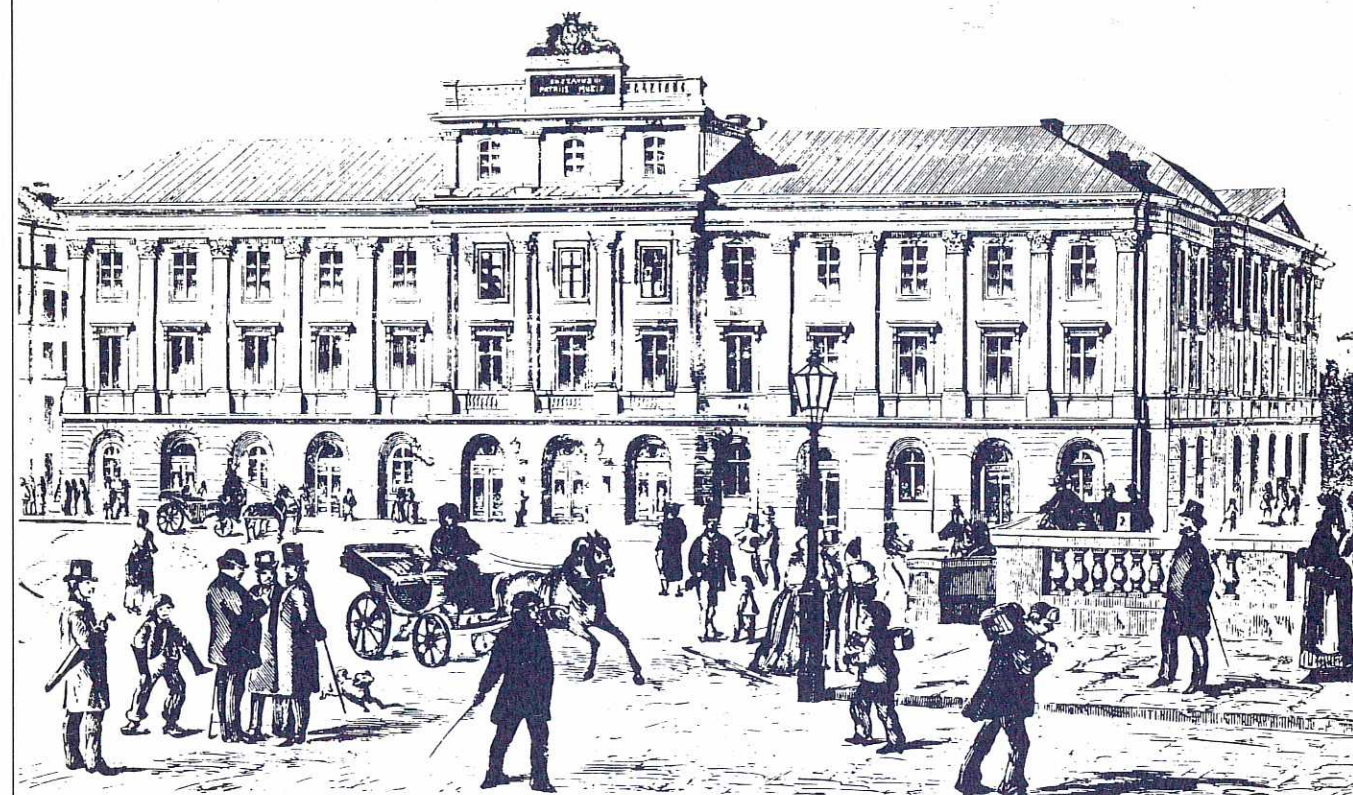
Odlingslandskapet... kulturlandskapet... ...vår fritidsmiljö

ODAL är ett bondeägt företag
där fria företagare samverkar för
gemensamma ekonomiska mål
till fördel för såväl
producent som
konsument

ODAL bildades 1987 genom sammanslagning av
Göta Lantmän och Lantmännen i Sörmland

ODAL
Lantmännen ODAL ek. för.

Det gustavianska operahuset i Stockholm, teckning 1865.
Ur Operan 200 år, Klas Ralf.

Fortsättning från sid. 14

var besatta med teaterns främsta sångare. Fritz Arlberg, liksom Hedberg litteratör och översättare och en klippa för Kgl. teatern, gjorde hertig Magnus. Oscar Arnolds-son, Stockholmsoperans förste Faust, Lohengrin och Tannhäuser, kreerade hjälterollen Brynolf. Fredrika Stenhammar, Operans ledande sopran, gjorde Anna. Hon hade en bländande musikalisk och sånglig begåvning, men var sceniskt ganska ointressant — allt enligt Hedberg själv, som med all sannolikhet regisserade föreställningen.

Hertig Magnus premiär föregicks av relativt stor förväntan. Dagens Nyheter skrev premiärdagen om "en nyhet, som säkert kommer att omfattas med intresse...". Så pass mycket intresse hade dock inte tidningen att den ens notisartat ville recensera föreställningen. Veckotidningen Ny Illustrerad Tidning skrev däremot utförliga recensioner, en för själva verket och en för föreställningen. Recensenten var hänförd (se sidan 11). Hallström kom att anses som skaparen av den svenska nationaloperan. Adolf Lindgren i Svensk Musiktidning

påpekade att Hallström var den förste som skapade en enhetlig svensk musikalisk grundfärg. (I detta sammanhang bör vi kanske nämna Gustaf III-Kellgrens nationella operor, vars komponister dock var importerade från kontinenten).

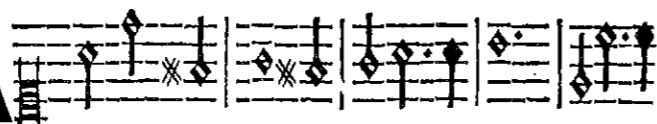
Trots den otvivelaktiga succén spelades *Hertig Magnus* bara sex gånger. Tredje föreställningen, som skulle bevisats av Oscar II, ställdes in då Fredrika Stenhammar blivit sjuk. Då man endast hade ett solistlag till alla föreställningar lades repertoaren om och *Hertig Magnus* kunde inte tas upp igen förrän efter en månad. Efter ytterligare några föreställningar ställdes den åter in; något skäl har inte uppgetts. Inte förrän med Vadstena-Akademiens initiativ 121 år senare finns en chans till omvärdering av Hedberg-Hallströms förstlingsverk!

Göran Gademan
Fil.kand i teater, konst och musikvetenskap. Trebetygs- uppsats om "Den bergtagna".

Källor: Drottningholms teatermuseum, Kungliga Teaterns arkiv, Svenskt Pressarkiv samt Svenskt Visarkiv.

SKIVOR FRÅN MUSICA SVECIAE

SVENSK MUSIKHISTORIA
I LJUD, TEXT OCH BILD

BIRGER SJÖBERG
"ÅNGSLANS GRÖNA JORD"
Ur Fridas visor

Mikael Samuelson, *sång*
Mats Bergström, *gitarr*

AUGUST SÖDERMAN
KATOLSK MÄSSA &
DIE WALLFAHRT NACH KEVLAAR

Ann-Christine Biel
Birgitta Svendén
Claes-Håkan Ahnsjö
Per-Arne Wahlgren
Curt Appellgren
Musikhögskolans orkester
och körer
Dirigent: Per Borin

ERIK GUSTAF GEIJER
SÅNGER

Catharina Olsson
Per-Arne Wahlgren
Thomas Schuback, *klaver*

EMIL SJÖGREN
SÅNGER

Mari Anne Häggander
Anne Sofie von Otter
Stefan Dahlberg
Per-Arne Wahlgren
Ralf Gothoni &
Stefan Bojsten, *piano*

**ADOLF FREDRIK
LINDBLAD**
SÅNGER & VISOR

Mari Anne Häggander
Mikael Samuelson
Thomas Schuback, *klaver*

KOMMER I SEPTEMBER

JOSEPH MARTIN KRAUS
BEGRAVNINGSKANTAT
för Gustav III

Hillevi Martinpelto
Christina Högman
Claes-Håkan Ahnsjö
Thomas Lander
Uppsala akademiska
kammarkör
Drottningholms barock-
ensemble
Dirigent: Stefan Parkman

För mer information om antologin, ring eller skriv till:
MUSICA SVECIAE, Blasieholmstorg 8, 111 48 Stockholm, tel. 08-10 03 97

Vad är Vadstena-Akademien?

1 EN SOMMAROPERAFESTIVAL

Sommartid ges omkring 25 operaföreställningar och ett antal konserter i de olika historiska miljöerna i Vadstena Verksamheten, som grundades 1964 av sångläraren Ingrid Maria Rappe, är nu lika omfattande som Drottningholms-teaterns. Även i Vadstena hörs operahistoriens vingslag. Redan 1654 spelades opera på Vadstena slott - troligen för första gången i Sverige! Drottning Christina hade detta år med sig en stor operatrupp under ledning av kompositören Vincenzo Albricci när hon lämnade Stockholm på flykt undan pesten....
Vadstena Gamla Teater, byggd 1825 innanför klostermuren, är Sveriges äldsta privatbyggda teater.

2 EN KURS FÖR BLIVANDE PROFESSIONELLA MUSIKTEATERARTISTER

Vadstena-Akademiens föreställningar är resultatet av
Hundratals sångare har deltagit under åren, bland de etablerade t.ex. Curt Appellgren, Britt-Marie Aruhn, Björn Asker, Stefan Dahlberg, Helena Döse, Marianne Eklöf, Elisabeth Eriksson, Carl Johan Falkman, MariAnne Häggander, Hans Josefsson, Magnus Lindén, Lars Magnusson, Catharina Olsson, Anne-Sofie von Otter, Anita Soldh, Mikael Samuelsson, Monica Sjöholm, Carina Strandberg, Thomas Sunnegårdh, Iwa Sörenson, Per-Arne Wahlgren, Louise Werner, Gösta Zachrisson - bland de yngre t.ex. Thomas Lander, Hillevi Martinpelto, Lars Martinsson, Pia Marie Nilsson, Lena Nordin, Eva Maria Tersson.

Många av de musiker som deltagit i Vadstena är nu konsertmästare i vårt lands symfoniorkestrar. Regissörerna Göran Järvefelt, Torbjörn Lilliequist och Per-Erik Öhrn har alla gjort sina första uppsättningar i Vadstena, liksom även koreografen Mats Isaksson och dirigenten Arnold Östman, som innan han blev chef för Drottningholmsteatern under tio år var konstnärlig ledare i Vadstena.

Studierna i Vadstena, som bl.a. innefattar scenframställning, uppförandepraxis och stilhistoria baseras på ett

3 "OPERA-ARKEOLOGISKT" FORSKNINGSARBETE

Vadstena-Akademien har en unik studie- och forskningsverksamhet, som rörer riksomfattande och internationell uppmärksamhet. I The Times avslutades recensionen 1986 "British music colleagues wanting to break out of the operatic routine may care to note." Genom framtagning av verk ur europeiska arkiv, källkritiskt översättningsarbete, musikalisk analys, överföring till modern notskrift, instrumentation mm levandegörs en del av vårt kulturhistoriska arv. Hittills har 22 äldre operaverk framförts för första gången i modern tid i Vadstena. Bland dem kan nämnas A.Stradellas "Salome" (som därefter spelats på ett tiotal platser i Europa), en rad verk beställda av drottning Christina, t.ex. "L'empio punito" - världens första Don Juan-opera - av A.Melani, 1669. Vidare kan nämnas Sveriges första operaförsök, den sk Narvabaletten "Balett bemängd med sång" från 1701, med musik av A.Düben, text N.Tessin. Sommaren 1987 gavs en tidigare ospelad Cimarosa-opera från 1785 "Il marito disperato" /Den gifte stackar'n/. 1988 spelas denna opera vid Neapeloperans 250-årsjubileum - och vid vårt 25-årsjubileum! På Gamla Teatern i Vadstena blir det ny premiär och TV-inspelning i augusti. Tre av Vadstena-Akademiens tidigare operauppsättningar har sänts i TV och flertalet i Sveriges Riksradio.

Vadstena-Akademien arbetar även med 4 NYSKRIVNA MUSIKTEATERVERK

Hittills har 12 nya operaverk uruppförts i Vadstena: S.E.Bäck, E.Eyser, W.W.Glaser, L.Horwath, S.D.Sandström, S.G.Schönberg från Sverige, L.Thybo från Danmark, O.A.Thommessen från Norge och Ian McQueen från Skottland. 1988 uruppförs ett verk av en isländsk tonsättarinna, Karólína Eiríksdóttir. Thommessen kallade Vadstena-Akademien för "nordens enda operalaboratorium". "We could learn a lot of their example..." avslutades recensionen 1986 i tidskriften Opera i London.

Vadstena-Akademien arrangerar parallellt med operaprojekten

5 KURSER

"Rösten i sång och tal" för logoped, sång- och talpedagoger och röstintresserade läkare arrangeras under ledning av Ingrid Maria Rappe 1988 för tionde året i rad med lärare och föreläsare bl.a. från Lunds universitet och Kgl. Tekniska Högskolan. Kursen har ett par år varit universitetskurs (5 p). Torbjörn Lilliequists kurs "Scenisk sång" för avancerade unga sångare arrangeras för fjärde gången.

✽

STYRELSE

Ordförande Eve Malmquist, vice ordförande John Zacharias, ständigt ledamot Ingrid Maria Rappe. Anders Agnemar, Ragnhild Danell, Nils Olof Franzén, Göran Greffäck, Mauritz Horn af Äminne, Tommy Palmquist, Olof Rydbeck, Lars Rydberg, Gunnar Sträng, Anders Wiklund och Arnold Östman.

Konstnärlig ledning regissören Per-Erik Öhrn. Administrativ ledning Astrid Lande.
Forskningsledare Anders Wiklund. Notkopist Jim Lindeborg.

Balladen om Herr Magnus och havsfrun

Textvariant från 1700-talets mitt. Ur Bergshammarsvisboken. Svenskt visarkiv. SVA 504:1.

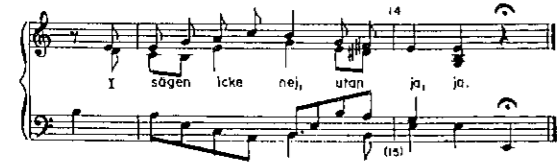
- Herr Magnus rider ut ält om en afton-stund,
Han hör en liten fogel siunga,
Där ständar en Jungfru och lyder där uppå,
Ält med sin falliska tunga.
- I säjen mig ej nej, utan Ja, Ja.
- Kiära Herr Magnus trolöfwen I mig,
Jag beder så hiertelig gierna,
Er will jag gifwa en skiorta så ny,
Den yppersta en Herre månde slita.
- Kiära Herr Magnus trolöfwen I mig,
Jag beder så hiertelig gierna,
Eder will jag gifwa en wärja så ny,
Den skall hänga på femton guldringar.
- Kiära Herr Magnus trolöfwen I mig,
Jag beder så hiertelig gierna,

- Eder will jag gifwa et skiepp så ny
Som är med femton guldflöger.
- Om I wore en Jungfru som andra mände wara,
Wisserlig skull' jag eder trolöfwa,
Men I ären det wärsta bergeträll,
Som uti skogen månd' sofwa.
  - Om int' min lycka ha warit så god,
At hanen slagit ut sina wingar,
Så har jag fått sofwit i berget blå,
Ibland de Ellwa bergeqwinnor,
- I säjen mig ej nej, utan Ja, Ja.

Anmärkning

Omkuädet utskrivet i str. 1, 3, 6, markerat i övriga strofer.

Sångvariant från Östergötland eller Småland. Textutskrift gjord av Augusta Fredrika von Hartmansdorff. Melodin troligen upptecknad av C. V. Westerling, 1811.

- Härtig Magnus han såg genom slottsönstret ut
Huru strömmen så strida mätte Rinna
Då fick han se på strömmen satt
En mycket Däggelig qvinna
- Härtig Mangnus Härtig Mangnus trolöfven i mig
Jag beder eder ännu så gärna,
Ni sägen icke nej utan jo ja,
- Och er vill jag gifwa ett gängare skepp
Dät bästa en Riddare vill äga
Dät går så väl på Hvatten som fasta land
Och genom de markerna vida
- Och eder vill jag gifwa en gångare grå
Den bästa en Riddare vill styra
Han går så väl på Hvatten som fasta land
Och genom de skogarne vida.
- Och huru skulle jag trolöfva er
Jag får ju ej stilla vara
Jag tjenar ju konong och fosterland
Men intet med qvinna mig Para
- Eder vill jag gifwa så mycket guld
Som ni er aldri kan mäta
Och Pärlor och stenar göpurna full
Och ält skall dät waru ägta.
- Och gärna skulle jag trolöfva dig
Om du vore en kristen qvinna
Men nu så är du ett ledt Hafstroll
Min kärlek du aldri kan vinna

- Härtig Mangnus Härtig Mangnus Besinna dig
Och ej så spodskelig Svava
Ty vill du intet trolöfva mig
Så skall du så vansinnig vara
- Och aldri skall du få Ro, för mig
Jag skall för fensterna Sväfva
Och sluteligen af vansinnighet
Dig neder i strömmen hällva
- Jag är en konungason så god
Hur kan ni mig vilja vinna
Ni bor ej på land, men uti flod
Och därvid kan jag mig ej finna,
- Härtig Mangnus Härtig Mangnus trolöfven i mig
Jag beder eder ännu så gärna,
Ni sägen icke nej utan jo ja,

Melodiamärkning

T. (7) undre systemet: Återställningstecken saknas före n. 4.

Textanmärkning

Omkuädet utskrivet i alla strofer.
6.2 kristen ms ev. kresten

"Äkta folkmusik" av Ivar Hallström

Ivar Hallström är en märklig gren på 1800-talets romantiska tonsättarträd. Under sina juriststudier i 1840-talets Uppsala inspirerades han av Uppsalakretsens tonsättare, Adolf Fredrik Lindblad, Erik Gustav Geijer m.fl. Det var en tid då folkvisan och folkvisetonen var en självklar ingrediens i framförallt romansången, men även inom nationellt färgade operor och operetter. Vad var det då av "äkta folkvisa" som fanns i dessa romantiska verk? Mycket av det var kanske mer en tidsstil än direkta lån från det enkla folket. Mycket härstammade från föregående århundradens lyriska visa som mer hörde hemma i ett borgerligt hemmusicerande än bland allmogen. Axel Helmer har i sin utomordentligt intressanta och alltför lite beaktade avhandling *Svensk solosång 1850-1890* från 1972 ägnat "Konstmusikalisk folkton" ett särskilt kapitel. Mycket av vad han skriver passar väl in på Hallström. Hallström har sannolikt i första hand mött folkvisan sekundärt, i andra hand, i de folkviseutgåvor som inleddes med Geijer-Afzelius *Svenska folkvisor från forntiden*, 1814-18. Han är influerad av den harmoniseringspraxis som blev ett slags kännetecken för "folkvisa" fastän den inte hade något som helst med denna att skaffa annat än som uttryck för arrangörernas tolkning. Det finns också en klar nationalistisk aspekt, vilket gör att folkvisan passar väl in i nationella opera- och operett-temata. Samma företeelser möter oss i många europeiska länder från denna tid och så än i dag där nationalstater bildas. I *Hertig Magnus och sjöjungfrun* ger Frans Hedbergs libretto många tillfällen till romantiska utgjutelser där folkvisepastischens blå blomma är på sin plats. Och Hallström missar inte chansen. Redan i uvertyren möter oss temata i form av fallande mollartade sucker och harmoniföljder, som vi genast associerar till "folkvisa" just därför att vi hört olika arrangemang av folkvisor i samma stil. De fyrstämmiga körsatserna är också i en "folkvisestil" som myntades vid 1800-talets förra hälft och se-

dan följt oss i variationer fram till våra dagar. Det är svårt att påvisa direkta "lån". I stället är det stilklichéer som man skulle kunna karakterisera som det "allmänt bekanta". Peder inleder duon med Ingrid i andra numret med samma frastyp som möter oss i *O tysta ensamhet* en av de vanligaste visorna i Sverige, populär under tvåhundra år. (Se min uppsats i SUMLEN 978). *Bjud hellre solen glömma* ger osökt associationer till *Himmelriket liknas vid tio jungfrur* och andra visor från Dalarna. Hallström arbetar med helt andra pastischer då munken inträder på scenen.

Hallström benämner själv arian nr 4 som "Visa" och han har således medvetet sökt sig till en stilkategori som skall vara "folklig". Ibland tycker jag han lyckas mycket fint som i Annas romans, *Jag lekta som barn vid böljorna blå* eller i Peders dansvisa *Syssla träget med ditt garn*, där han verkligen återger något av polskedansernas polyrytmiska struktur. Det "nordiska", det som vi idag upplever som Grieg, är allestädes närvarande, inte minst i duetten mellan Anna och Lisa *Hur kan Du så fröjdefull vara*, där det också finns typiska polskepastischer. Dansvisan *Och ringen ska vi knyta i rosendelund* blev till en svensk folkvisa. Visserligen fanns det många likartade visor tidigare, men det var Hallströms komposition som ägde kraften att leva vidare som äkta folkvisa. Kan man tänka sig större framgång för den som går in i folkvisans värld för att inspireras? Den efterföljande polskan är det slutgiltiga beviset för att Hallström kände till svensk folkmusik väl, även om det kanske var mer via noternas herbarieblomster än de friska skogarnas visor för att travestera ett berömt Geijer-citat.

Jan Ling
Professor i musikvetenskap
vid Göteborgs Universitet.

Per Borin, dirigent, f. 54 i Fellingsbro, uppvuxen i Lindesberg, har studerat vid Musikhögskolan i Stockholm 1976-86 för Eric Ericson och Jorma Panula, för sistnämnde även vid Sibeliusakademien. Per har också studerat för Herbert Blomstedt i Los Angeles, samt i Tyskland och Italien. Med symfoniorkestrarna i Helsingborg, Gävle, Norrköping och Malmö samt med Radiosymfonikerna har han gjort konserter och radioinspelningar. Han har dirigerat Jeunesse Musicale-orkestern

i Tyskland och gjort en radioinspelning med orkestrer och körer vid Stockholms musikhögskola, där han också undervisar. 1986 fick han Sten Frykbergs stora utlandsstipendium. Han leder Danderyds symfoniorkester och Stockholms motettkör, med vilken han 1982 vann BBC's tävling "Let the people sing". Opera har han dirigerat bl.a. vid Norrlandsoperan, vid Kgl. Teatern (E. v. Kochs "Pelle Svanslös") och vid Vadstena-Akademien ("Il marito disperato" av D. Cimarosa 1987).

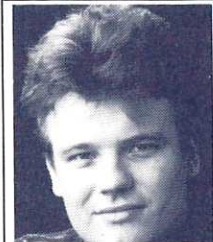

Åke Olsson, Motala Motettkörs ledare, musikdirektör och kyrkomusiker, utbildad vid Stockholms musikhögskola. Kören har sedan 1976, då den bildades, framgångsrikt turnerat till våra grannländer, tillsammans med Motala orkesterförening framfört en rad större körverk och oratorier samt

samarbetat med Riksteatern i kyrkooperan "Den främmande kvinnan" av Ulf Björilin och Lars Forssell. Motala Motettkör medverkade i Vadstena-Akademins föreställning "Tre operor om kärlek", 1987.

Pia-Lena Anderson, sopran, f. 62 och uppvuxen i Norrköping, där hon gått musikklasserna. Har studerat sång för Solwig Grippe och gått på Nordiskt musikkonservatorium, Östermalms lilla operaskola och solistlinjen på Musikhögskolan i Göteborg. Sånglärare Elisabeth Sjögren. Hon har studerat romansinterpretation för prof. Dorothy Irving. Hösten 88 ska hon börja på Operahögskolan i Göteborg. Hon har framträtt vid romans- och kyrkokenserter. Stipendier: Kristina Nilsson, Lisebergstipendiet samt Norrköpings kulturstipendium.

Jonas Degerfeldt, tenor, f. 62 i Skellefteå, uppvuxen i Husum, har gått på solistlinjen vid Musikhögskolan i Göteborg. Sånglärare Märta Scheele och Dorothy Irving. Hösten 88 börjar hon på Operahögskolan i Stockholm. Medverkade i en av Vadstena-Akademiens uppsättningar 1987.

Charlotta Nilsson, sopran, f. 60, har gått Nacka musikskola, Vadstena folkhögskolas musiklinje (där hon senare vikarierat som lärare). 1980-84 gick hon på Operahögskolan i Stockholm. Sånglärare Elisabeth Saedén. Hon har studerat för Gerard Souza och för Dalton Baldwin i Piteå, Paris och vid Int. Ravel Akademien, samt för Rudolph Pierney vid Guildhall School of Music. Nuvarande sånglärare Marianne Löberg-Stare. Stipendier: bl.a. Kgl. Musikaliska Akademiens stora utlandsstipendium. Sommaren 82 deltog hon i Vadstena-Akademiens.

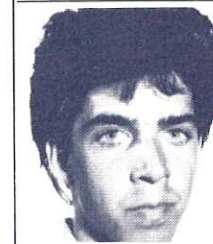
Tomas Lind, tenor, f. 56 i Stockholm, har gått ut sitt första år på Operahögskolan i Stockholm. 1986-87 medverkade han i Folkoperans uppsättning av Mozarts "Trollflöjten". Sånglärare Hans Gertz.

Lise-Lotte Axelsson, repetitör, från Västervik, har tagit solistdiplom och pianopedagogexamen vid Musikhögskolan i Stockholm. Studerade därefter för Edith Vogel i London för stipendier från Kgl. Musikaliska akademien och British Council. Har undervisat vid Kulturamas operalinje, Operahögskolan i Stockholm, medverkat på romanskurs samt konserterat — nu i augusti ger hon en konsert på Waldemarsudde, Stockholm. Var repetitör vid Vadstena-Akademiens även sommaren 1987.

Henrik Löwenmark, repetitör, uppvuxen i Göteborg där han utbildats vid Musikhögskolan 1979-84. Sedan dess har han varit verksam som solist, ackompanjör, kammarmusiker samt lärare i musikalisk instudering vid Musikhögskolan i Göteborg 1986-88. Arbetade även förra sommaren vid Vadstena-Akademiens.

Mikael Ahlstrand, belysningsmästare, f. 62 i Stockholm, började arbeta med ljus just vid Vadstena-Akademiens, somrarna 1981-83. Har under 2 år varit anställd som belysningstekniker på Kgl. Dramatiska Teatern och har efter det frilansat med olika teater- och dansuppsättningar; deltog nyligen i en turné med Latinamerikanska T.P.L. på Cubas teaterfestival. Blandar nu sitt frilansande med kolledning på ångbåten Mariefred.

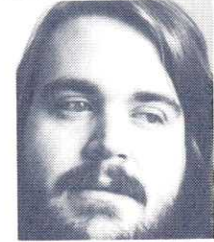

Camilla Karlsson, sminkös, f. 69, har varit lärning på peruk- och maskavdelningarna på Länsteatern i Örebro och på Östgötateatern. Hon har gått 2 år på frisörutbildning i Norrköping. Till hösten börjar hon som elev på Det Kongelige Teater i Köpenhamn. 1988 blir hennes tredje år vid Vadstena-Akademiens.

Metin Ardel, baryton, f. 60, uppvuxen i Stockholm. Bakgrund som violinist. Sångstudier privat, vid Kulturama och Musikinstitutet i Stockholm. Arbetade 1985 i Kgl. Teaterns kör där han gjorde flera småroller. Våren 88 gick han ut Operahögskolan i Stockholm där han bl.a. sjungit i Rossinis "Kärlek på prov", i Mozarts "Cosi fan Tutte" och "Figaros bröllop". Han har framträtt som solist i radio och TV. Har studerat för prof. L. v. der Pump, Ralph Gothoni, Geoffrey Parsons, Oren Brown och prof. Rudolph Knoll i Salzburg. Nuvarande sånglärare prof. Birgit Stenberg.

Lennart Forsén, bas, f. 59 i Landskrona, uppvuxen i Malmö. Han har gått i solosångklassen på Musikhögskolan och på Operahögskolan i Stockholm. Under säsongen 87/88 har han gjort mindre roller på Kgl. Teatern, bl.a. i "Jeanne d'Arc" vid Operans gästspel i Bergen. Stipendier: Kristina Nilsson och Joel Berglund 1987 (som då utdelades för första gången). Sånglärare: Medverkade i Vadstena somrarna 85 och 86.

Gunnar Lundberg, baryton, f. 58 i Stockholm, tog 83 civilingenjörsexamen vid Kgl. Tekniska högskolan. Han har nu gått ut Operahögskolan i Stockholm, där han gjort roller i Mozarts "Don Juan" och "Cosi fan Tutte" mm. Säsongen 88/89 har han kontrakt med Kgl. Teatern i Stockholm, där han tidigare sjungit bl.a. Verdis "Rigoletto" (Marullo och Ceprano) samt i Gefors "Christina" (Axel Oxenstierna). Stipendier: Kristina Nilssons, Anders Sandrews och Lasse Lönndahls. I Vadstena har han tidigare medverkat 1984 och 85.

Sigrid Holmquist, mezzosopran, f. 62 i Malmö, uppvuxen i Stockholm och Mariefred, har gått på Operastudio 67 och går nu på Operahögskolan i Stockholm. Under 87 deltog hon i Britten's "Let's make an opera" och "Unga musikers" sörmlands-turné under ledning av Sven Verde. Sånglärare Dorothy Irving. Erhöll 1986 Sång- och Talpedagogförbundets stipendie ur Inez Köhlers fond.

Mikael Axelsson, baryton, f. 59 i Östersund, uppvuxen i Växjö, har gått på Musikhögskolan i Stockholm (sångpedagogexamen) och på Operastudio 67. Han går nu andra året på Operahögskolan i Stockholm där han medverkat i "Hoffmans äventyr", "Cosi fan Tutte" samt "Tosca". Sånglärare prof. Solwig Grippe. Mikael har gått på kurs för Oren Brown och prof. Rudolph Knoll, Salzburg. Våren 88 sjöng han Geronte i Puccinis "Manon Lescaut" med Symfoniorkestern i Norrköping. Han har fått Sandrews stipendium. 1987 sjöng han i Vadstena i Cimarosas "Den gifte stackar'n", som i sommar spelas in för TV.

Johan Andersson, scenmästare, f. 67 i Vadstena, har arbetat scentekniskt med amatörteater och spelat amatör- och radioteater. Detta blir hans tredje år som scentekniker vid Vadstena-Akademiens.

Lars Wassrin, belysningsmästare på Östgötateatern, där han tidigare varit produktionsanställd. Har förutom teknisk utbildning läst bl.a. litteratur- och bildvetenskap vid Linköpings universitet. Förra sommaren ljussatte han tillsammans med Michael Joyce Vadstena-Akademiens uppsättning "Den gifte stackar'n" av Cimarosa.

Anna Fredriksson, sminkös, f. 64, har arbetat som maskör och sminkös vid amatörteatrar och fria teatergrupper i 5 år. Sedan ett år är hon elev hos maskören och perukmakaren Robin Karlsson vid Länsteatern i Örebro. Hon har också arbetat vid Musikhögskolan i Värmland. Efter sommaren blir hon elev vid Det Kongelige Teater i Köpenhamn.

VI ÖNSKAR
VADSTENA-AKADEMIEN
LYCKA TILL!

ÖSTGÖTA
BRANDSTODSBOLAG

Robin Karlsson, perukmakare, maskör, f. 61 i Norrköping där han gått tre år på frisörsskolan och varit lärning på Östgötateatern. Har varit anställd på Malmö stadsteater som maskör och scenografi- och kostymassistent till Erik Ufers. Har även arbetat vid Folkoperan, Riksteatern och Karlstadsoperan, där han bl.a. svarat för scenografi och kostymer till "Läderlappen". Han har förestått peruk- och maskavdelningen vid Länsteatern i Örebro. Nu är han chef för peruk och mask på Det Kongelige Teater i Köpenhamn. Sedan sommaren 83 har han medverkat i Vadstena.

Erik Ståhlberg, regiassistent, f. 58 i Piteå, har varit anställd som regiassistent vid Operahögskolan i Stockholm de senaste två åren. Under våren 88 har han regisserat Operahögskolans uppsättning av Mozarts "La finta giardiniera" under handledning av Kerstin Meyer, gjort översättning och bearbetning av verket samt ansvarat för scenografin.

FOTO ANDERS MALM

Vi ser fram emot ett givande samarbete!

Textillärare Anna Lisa Larsson, husmor Lisbet Wallgård, textileven och praktikanten vid Vadstena-Akademiens kostymateljé Märta Bring, pianisten Anders Peterson, naturkunskapslärare Lars Nordgren, rektor Ragnhild Danell och vaktmästare Johnny Andersson vid Vadstena Folkhögskola öppnar grindarna till Borgen och välkomnar Vadstena-Akademien. Här vid Lastköpingsgatan får akademien fast tak över kansli och musikrepetitioner.

VILL DU VARA KVAR I VADSTENA I HÖST? GÅ PÅ KURS!

Allmän linje (grundkurs, tema- eller textilinriktad kurs), textil-, musik-, turism- och bibellinje.
Korta veckokurser i skilda ämnen.

För information ring 0143-137 10

VADSTENA FOLKHÖGSKOLA

Box 181, 592 00 VADSTENA

Musikskådespel som presenterats vid Vadstena-Akademien 1967—1988

		Musikalisk ledning	Regi/Koreografi
1967	C. W. Gluck, Die Maieknigin/Vårdrottningen G. B. Pergolesi, La Serva Padrona/Ett litet huskors (1733)	Karl Etti Karl Etti	Hanns Zimmerl Hanns Zimmerl
1968	D. Cimarosa, Il Matrimonio Segreto/Det hemliga äktenskapet (1792)	Karl Etti	Hanns Zimmerl
1969	H. Purcell, Dido and Aeneas C. Monteverdi, Combattimento di Tancredi e Clorinda/ Tancredis och Clorindas kamp (1624)	Arnold Östman Arnold Östman	Leif Söderström Leif Söderström
1970	V. Mazzochi/M. Marazzoli, Il Falcone/Falken (1639)	Arnold Östman	Leif Söderström
1971	L. Thybo, Den odödliga historien (1971) A. M. Abbatini/M. Marazzoli, Dal Male il Bene/ Av ont kommer gott (1653)	Arnold Östman Arnold Östman	Leif Söderström Leif Söderström
1972	P. Gaveaux, Le Traité Nul/Äktenskapsfifflet (1793) E. Eyser, Drömmen om mannen (1972)	Arnold Östman Arnold Östman	Per Fosser Per Fosser
1973	F. Provenzale, Il Schiavo di sua Moglie/Sin hustrus slav (1678) E. Eyser, Hjärter Kung (1973) S. D. Sandström, På Finsta sommaren år 1316 (1973)	Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman	Hans Elfvin Torbjörn Lillieqvist Per-Erik Öhrn
1974	F. Provenzale, Stellidaura (1678) S. E. Bäck, Just då de längsta skuggorna . . . (1974) D. Cimarosa, Lo Spozo senza Moglie/Bruden som försvann (1784) E. Eyser, Sista resan (1973)	Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman	Göran Järvefelt Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn
1975	A. Stradella, San Giovanni Battista/Salome (1675)*	Arnold Östman	Göran Järvefelt
1976	O. A. Thommessen, Hermaphroditen (1976)	Björn Hallman	Mats Isaksson (koreograf)
1977	G. Tricarico, La generosità d'Alessandro/ Alexanders ädelmod (1662)	Arnold Östman	Gunnel Bergström — Torbjörn Lillieqvist
1978	L. Leo, Geneviefia/Genoveva (1741)	Arnold Östman	Gunnel Bergström
1979	A. M. Abbatini, La Baldassara/La comica del cielo/ Skådespelerskan som kom till himlen (1668)*	Arnold Östman	Gunnel Bergström
1980	W. W. Glaser, Frihetens klockor eller Björnarna och aporna (1980) Bröllopsfesten	Clas Pehrsson Berit Lindberg/ Berit Färnlöf	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn, Magnus Blomkvist (koreograf)
1981	Joy d'amour A. Stradella, Susanna (1681)	Berit Lindberg Stefan Parkman	Magnus Blomkvist (koreograf) Anders Levelius
1982	M. Marazzoli/O. A. Thommesen, Det mänskliga livet (1656), (1982)	O. A. Thommessen/ Anders-Per Jonsson	Torbjörn Lillieqvist
1983	C. Ditters von Dittersdorf, Opera Buffa eller Svartsjukan rasar (1798) Fångenskapens fåglar	Anders Wiklund	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist
1984	Repris Dittersdorf Opera Buffa* E. Duni, Le peintre amoureux de son modèle/ Målaren förälskad i sin modell (1757) L. Horváth, Frostblomma i ett nostalgiskt universum (1984)	Russel Harris Glenn Mossop Lázló Horváth	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Anne-Charlotte Bengtsson (koreograf) — Peter Bäckström
1985	A. Düben, Balett bemängd med sång (1701) G. H. Stölzel, (1690—1749) Tobakskantaten G. F. Telemann, Miriways (1728) J. Foroni, Berthas piano (1855)	Elizabeth Hehr Elizabeth Hehr Elizabeth Hehr Bo Johansson	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Elisabeth Borgström
1986	A. Melani, L'empio punito/Don Juan 1669 (1669) Barocka upptåg: A. Scarlatti, Palandrana e Zamberluccho (1716), G. Orlandini, Serpilla e Bacocco (1719)	Anders Öhrwall Anders Öhrwall Anders Öhrwall	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn
1987	Anonym italiensk 1600-talskompositör, Daniel i lejongropen S. G. Schönberg, Höga visan (1987) Ian McQueen, Judith och Holofernes (1987) D. Cimarosa, Il marito disperato/Den gifte stackar'n (1785)	Stefan Dässman Stefan Dässman Stefan Dässman Per Borin	Nils Spangenberg Patrik Sörling (koreograf) Nils Spangenberg Per-Erik Öhrn
1988	I. Hallström, Hertig Magnus och sjöjungfrun (1867) Karolina Eiriksdóttir, Någon har jag sett (1988) D. Cimarosa, Den gifte stackar'n*	Per Borin Per Borin	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn/Misela Cajchanova

* = Inspelad för TV

